GÖTEBORGS UNIVERSITET

Lärares utsatthet i fritidshemmet

En studie om elevers våld mot lärare

Namn: Peter Billqvist, Maria Gillgard och Fanny Hansson
Program: Grundlärarprogrammet med inriktning mot arbete i fritidshem L1GFH

Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Kurs: LRXA2G
Nivå: Grundnivå
Termin/år: HT/2022
Handledare: Elias Mellander
Examinator: Johannes Lunneblad

Nyckelord: Fritidshem, Våld, Galtung, Utsatthet, Hotfulla situationer, Verbalt våld, Fysiskt våld, organiseringen

Abstract

I en kvantitativ enkätundersökning med kvalitativa inslag, undersöks fritidspersonalens utsatthet för hot och våld av elever. Detta efter att det har förekommit mycket medierapportering om elever som har utsatt sina lärare för olika typer av våld. Enligt tidigare forskning är lärares utsatthet ett problem internationellt och nationellt. Det finns dock ett stort kunskapsglapp inom den svenska forskningen vilket gör att det finns begränsat med forskning att ta del av. Detta gäller speciellt för fritidshemsverksamheten då det är en verksamhet som sällan får den uppmärksamhet som ordinarie skola får. Vårt examensarbete är därför ett försök att bredda det nuvarande kunskapsläget utifrån de ramar som finns för ett examensarbete.

Syftet med undersökningen är därför att utforska lärares utsatthet för hot och våld av elever samt bakomliggande faktorer. De frågor vi utgick från var om personalen i fritidshemmet blir utsatta för våld samt vilken typ av våld som är vanligast förekommande och hur respondenterna upplever att hot och våld förebyggs och hanteras i verksamheten. Utöver detta ville vi ta reda på hur organiseringen av skolan och lärarutbildningen påverkar personalens trygghet med att hantera våld och hotfulla situationer. Undersökningen utgår från ett socialkonstruktivistiskt ramverk (Hacking, 1999) samt Arbetsmiljöverkets (1993) breda definition på våld. Resultatet analyseras utifrån Galtungs (1996) begrepp, direkt och indirekt våld.

Det framkommer i vår undersökning att majoriteten av de respondenter som deltog upplevde att de hade blivit utsatta för hotfulla situationer, verbalt våld och fysiskt våld. Den typ av våld som var vanligast förekommande är verbalt våld. Det förekommer brister inom förebyggandet och hanteringen av hot och våld inom vissa verksamheter. Ledningen kan förbättra sitt sätt arbeta med dessa frågor samt att det förekommer tydligare vems ansvar det är att det inte förekommer. Organiseringen av skolan och utbildningsutbudet uttrycks vara viktiga aspekter för att kunna hantera dessa typer av situationer dock förekommer det brister inom båda aspekterna vilket påverkar personalen negativt

Förord

Vi vill först rikta ett stort tack till alla er respondenter som tog er tid att besvara vår enkät och för att ni ville delta i vår studie. Vi vill även tacka vår handledare Elias Mellander för att du gett oss råd och tips för att föra vårt arbete framåt.

Tack!

Peter Billqvist, Maria Gillgard och Fanny Hansson

Innehållsförteckning

Förord ..... **ii**

1 Inledning och bakgrund **1**

1.1 Problemformulering *1*

1.2 Syftet *2*

1.3 Frågeställningar *2*

2 Tidigare Forskning **3**

2.1 Internationell forskning *3*

2.2 Nationell forskning *4*

3 Teoretisk anknytning **5**

3.1 Socialkonstruktionistiskt perspektiv *5*

3.2 Arbetsmiljöverkets föreskrifter om hot och våld *5*

3.3 Galtungs våldsteori *5*

4 Metod **7**

4.1 Metodval *7*

4.2 Tillvägagångssätt *7*

4.3 Urval *8*

4.4 Etiska Övervägande *8*

4.5 Validitet och Reliabilitet *9*

4.6 Bortfall och generaliserbarhet *9*

4.7 Metodreflektion *9*

5 Resultat **11**

5.1 Bakgrundsinformation *11*

5.1.1 Sammanfattning 16

5.2 Respondenternas upplevelser *16*

5.2.1 Sammanfattning 22

6 Analys **23**

6.1 Direkt våld *23*

6.2 Indirekt våld *23*

6.2.1 Sammanfattning 25

7 Diskussion **26**

7.1 Återkoppling till studiens syfte och frågeställningar *26*

7.1.1 Respondenternas utsatthet för hot och våld 26

7.1.2 Förebyggandet inom verksamheten 27

7.1.3 Skolans organisering och lärarutbildningens påverkan 27

7.2 Förslag till ytterligare forskning *28*

Referenslista **29**

Bilagor **31**

1 Inledning och bakgrund

I artiklar och nyheter idag förekommer det information om att lärare har hotats eller skadats fysiskt på sin arbetsplats av elever. Exempelvis i en nyhetsnotis av SVT (2022a) där det beskrivs att en elev uppträdde hotfullt mot en personal, vilket resulterade i att polisen behövde larmas. Ingen skadades men skolan blev ändå negativt påverkad och rektorn beskrev att det var en situation som hade kunnat bli allvarligare än vad den blev. I en ytterligare rapport från SVT (2022b) beskrivs det att en mellanstadielärare har blivit misshandlad av en elev. Där tog eleven strypgrepp på läraren och läraren trodde hon skulle sluta andas. Detta resulterade i fysiska och psykologiska men. Enligt läraren försökte skolan att tysta ner händelsen efteråt.

Våld kan förekomma i fritidshemsverksamheten, vilket vi också har noterat på våra VFU-platser. Enligt våra observationer är det inte ovanligt att slag och hotfulla ord av elever riktats mot lärare. Samtalen som följer av sådana händelser tyder på att verksamheterna kanske saknar stöd från ledningen och att verktygen inte finns för att hantera sådana situationer utifrån den osäkerhet vi noterat från lärarna i hanteringen av våld och hotfulla situationer. Enligt Skollagen (SFS 2010:800) 3 kap. 6 § kan personal för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero ingripa fysiskt för att förhindra våld, ordningsstörningar eller kränkningar. Ytterligare ska huvudmannen för skolan förebygga och förhindra kränkande behandlingar enligt Skollagen (SFS 2021:800) 6 kap. 7 §. I och med denna problematik kring våld och hotfulla situationer visas ett behov av en undersökning av personalens utsatthet och påverkande faktorer.

Fritidshemmet är där eleverna spenderar sin tid både före och efter ordinarie skoltid Verksamheten ska arbeta för att eleverna ska få en meningsfull fritid där eleverna får känna tillhörighet i olika sociala sammanhang samt utveckla sitt identitetsskapande. Enligt "Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet" (2022) beskriver målen för fritidshemmet att det ska vara en plats där eleverna får lära sig ta ansvar och utvecklas i vardagliga situationer. Under det senare 1990-talet utvecklades fritidshemmet och samarbetet med skolan inleddes. Det inrättades en ny paragraf, kvalitetsparagrafen som skulle erbjuda eleverna en meningsfull fritid (Skolverket, 2020). År 1994 gjordes en revidering av läroplanen där både skola och fritidshemmet inkluderades. För att höja kvaliteten satsade man på samverkan mellan skola och fritidshemmet där den pedagogiska grunden skulle skapa förutsättningar för utveckling och lärande (Skolverket, 2011).

1.1 Problemformulering

Utifrån den medierapporteringen som förekommer samt utifrån våra egna upplevelser utsätts personal i skolan för våld av elever. Vi vill därför ta del av personalens egna upplevelser om detta samt olika faktorer som påverkar detta. I Lgr22 (2022) beskrivs det att alla som arbetar inom skolan ska motverka diskriminering och kränkande behandlingar. Det finns även kriterier om hur man arbetar med trygghet och studiero i Skollagen (2010:800) 5 kap. 3 §. Riktlinjer för hur man arbeta med våldsamma situationer finns men det är inte lika tydligt hur man bör arbeta med det i relationen mellan elev och lärare.

I lärarutbildningen förekommer det inte några omfattande kurser om våldshantering (Göteborgs Universitet 2022). Det förekommer utbildning inom konflikthantering och specialpedagogik men då är de sällan elevers våld mot lärare som diskuteras. Lärares utsatthet är dessutom ett outforskat område i den svenska forskning. Utifrån våra egna observationer på våra VFU platser har det bidragit till många frågor. Vad får man göra som lärare? Kommer jag att bli anmäld av föräldrar? Får jag ta tag i eleverna? Hur mycket ska vi tåla? Dessa är

även frågor som personal i fritidshem har uttryckt en osäkerhet kring. Därför vill vi undersöka detta ämne i relation till fritidshemmet.

1.2 Syftet

Syftet med denna undersökning är att utforska lärares utsatthet för våld och hot av elever samt bakomliggande faktorer. Bredare mål med studien är att belysa personal på fritidshemmets olika erfarenheter om våld i verksamheten.

1.3 Frågeställningar

- Upplever respondenterna att de utsätts för våld?
- Vilken typ av våld förekommer i störst utsträckning?
- Hur upplever respondenterna att hot och våld förebyggs och hanteras inom verksamheten?
- Hur påverkar skolans organisering och lärarutbildningen respondenternas möjligheter att hantera hot och våldsamma situationer?

2 Tidigare Forskning

Hot och våld mot lärare är ett relativt outforskat område inom fritidshemmet. Det finns betydligt mer vetenskapliga artiklar från andra länder än från Sverige och då främst utifrån den ordinarie undervisningen. För att kunna få en överblick av dagens kunskapsläge kommer vi först att presentera ett urval av den internationella forskningen inom skolan. Därefter kommer vi att presenterna publikationer från Sverige både från skola och fritidshemmet.

2.1 Internationell forskning

Prevalence and Impact of Harassment and Violence against Educators in Canada, är en artikel som är skriven av Santor m.fl. (2021). Författarna ville undersöka graden, frekvensen och effekten av olika former av våld och trakasserier i grundskolor i Ontario genom en kvantitativ undersökning med kvalitativa inslag. Det var över 1000 grundskolelärare som deltog i studien där öppna enkätfrågor ställdes. De undersökte effekterna av trakasserier på den fysiska och psykiska hälsan. Lärarna fick dessutom svara på effekterna av de värsta fallen av trakasserier och våld de har blivit utsatta för och om detta resulterade i sjukskrivning. Resultatet av undersökningen visade att en stor andel av lärare i grundskolan kommer att bli utsatta för våld och trakasserier på deras arbetsplats. Detta kan ske ett mindre antal gånger eller vid upprepade tillfällen. Författarna beskriver att denna utsatthet kommer att resultera i att lärare behöver sjukskriva sig på grund av fysiska och eller psykologiska men (Santor m.fl., 2021). Författarna beskriver att trots policydokument och förebyggande riktlinjer uppstår våld och trakasserier mot lärare. De åtgärder som bör sättas in enligt författarna är ökade resurser till lärarna och ytterligare utbildning till administratörer. Att de policys faktiskt tillämpas i verksamheterna samt att elever med behov av resurser får tillgång till det. Avslutningsvis betonar författarna vikten av att implementera strategier på systemnivå för att skapa ett bra skolklimat.

Ytterligare forskning visar på att lärare behöver mer engagemang och stöd från både vårdnadshavarna och ledningen. I en kvalitativ studie av McMahon m.fl. (2020) utgick de från lärare i USAs egna perspektiv för att förebygga och förbättra skolans situation. Minska våldet mot lärare och skapa positiva förändring i skolan. Lärarna arbetade i alla åldrar upp till gymnasiet. I resultatet presenterades det att lärare behöver mer engagemang och stöd från vårdnadshavare och skolledningen. Det krävs även effektivare bestämmelser och att lärare behöver bli mer inkluderade i samtalen. McMahon m.fl. (2020) beskrev slutligen att forskningsområdet är relativt outforskat och kräver mer forskning.

I likhet med de tidigare nämnda undersökningarna beskriver Moon & Mclusky m.fl. (2019) att skolledningen har en viktig roll genom att sätta in åtgärder när våld och hotfulla situationer uppstår. I en kvantitativ undersökning som är gjord i USA undersökte de våldets negativa effekter på lärares emotionella och psykiska välbefinnande. Författarna beskriver att anmälningar om deras utsatthet till skolledningen är hög. Författarna hävdar att utsatta lärare löper högre risk att drabbas av en hög stressbelastning och att det leder till att de inte gillar sina jobb. Skolledningen ansvarar för att stänga av elever samt sätta in åtgärder. När detta inte görs i tid blir lärarna missnöjda. Då dessa vetenskapliga artiklar inte är genomförda i Sverige utan i andra skolsystem i USA och Kanada går det inte att koppla dessa direkt till vår studie. Det innebär dock att hot och våld mot lärare är ett utbrett problem i flera länder än Sverige.

2.2 Nationell forskning

Forskning om lärares utsatthet i fritidshemmet är ett relativt outforskat område i Sverige. Det är dock ett område som det forskas om i denna stund. Ilse Hakvoort och Sofia Persson från Göteborgs Universitet forskar om hot och våld mot lärare (Göteborgs Universitet, 2021). De ska undersöka hur dessa situationer kan hanteras och förebyggas. Det kommer att genomföras fallstudier på högstadieskolor, intervjuer med olika komponenter inom skolans verksamhet samt analyser av olika typer av dokumentationer.

Det finns dock en del rapporter att tillgå från Sverige. En nyligen publicerad rapport är av Lärarförbundet (2021) som behandlar lärares utsatthet för hot och våld. I rapporten fokuserade de på fritidshem, förskoleklass och grundskolan årskurs 1-6. Resultatet visade att 37% av de tillfrågade lärarna anser att hot och våld är ett stort eller ett ganska stort problem på den skola de arbetar på. Ett mycket stort problem ansåg 7% av lärare i fritidshem att det är och 23% ansåg att det är ett ganska stort problem. Under de senaste två åren svarade 71% av lärare i fritidshem att de har varit utsatta minst en gång för en hotfull situation. Hot om våld hade 55% blivit utsatta för och 59% svarade att de hade blivit utsatta för fysiskt våld. Lärare i fritidshem fick även svara på om de hade blivit utsatta av elever flera gånger de senaste två åren. Procenten var högt även på denna fråga, 64% svarade att de hade blivit utsatta för hotfulla situationer.

Vi har även tagit del av en äldre studie från 2009 där Brottsförebyggande rådet fick ett uppdrag från utbildningsdepartementet att kartlägga grövre våldsbrott i skola (Brå, 2009). Bakgrunden till detta var dödsskjutningen som skedde 2007 i Finland på Jokelaskolan där åtta människor sköts till döds. Rapporten lyfter våld som leder till personskador. Studien visar att det är främst pojkar i högstadiet som både utför våld och utsätts för våldet. De undersökte även lärares utsatthet som främst förekom i grundskolan och enligt arbetsmiljöundersökningarna som SCB utförde var det ungefär dubbelt så många grundskollärare än gymnasielärare som utsatts för våld eller hot. Trots att studien är några år gammal ser vi att den är relevant i förhållande till vår egen undersökning.

3 Teoretisk anknytning

Här kommer vi redogöra för våra teoretiska anknytningar i studien. Först redogör vi för socialkonstruktionistiska perspektivet därefter arbetsmiljöverket föreskriver om hot och våld samt Galtungs våldsteori. Slutligen följer en sammanfattning.

3.1 Socialkonstruktionistiskt perspektiv

Vi kommer att utgå från ett socialkonstruktionistiskt perspektiv övergripande i arbetet. Utifrån det socialkonstruktionistiska perspektivet ser vi samhället som en helhet där människans agerande och tankar utvecklas och konstrueras av människor i samspel med varandra (Hacking, 1999). Inom perspektivet intresserar man sig för hur kunskap och vetande konstrueras socialt genom exempelvis handling och språk. Ur ett socialkonstruktionistiskt perspektiv kan beteenden ses som en instinkt men framför allt som en social konstruktion i interaktionen mellan människor (Wenneberg, 2001). Det är på detta sätt vi kommer att beakta våld mot lärare i skolan.

3.2 Arbetsmiljöverkets föreskrifter om hot och våld

För att kunna möjliggöra för att flera ska kunna uttrycka sina erfarenheter och tankar kring hot och våld har vi valt att utgå från en bred definition av hot och våld. I Arbetsmiljöverkets (1993) föreskrifter om hot och våld i arbetsmiljön beskrivs det att våld kan förekomma på olika sätt. Det kan vara allt från mord till trakasserier. Våld kan även vara avsiktligt för att nå vissa mål. Utifrån dessa föreskrifter har vi uttryckt vad hot och våld innebär i vår enkätundersökning.

3.3 Galtungs våldsteori

För att sedan kunna analysera vårt resultat med hjälp av relevanta begrepp har vi använt oss av Galtungs (1996) perspektiv på våld och fred. Johan Galtung är en av världens mest kända konflikt och fredsforskare och delar upp våldet i tre delar. Direkt våld, indirekt våld och kulturellt våld. I vår undersökning kommer vi att fokusera på begreppen direkt och indirekt våld.

Direkt våld beskrivs som personligt våld mellan parter där aktören med avsikt vill skada, förkasta eller hota den utsatta. Genom både psykiska och fysiska våldshandlingar. Det kan vara till exempel genom mobbning, sexuella trakasserier, känslomässig manipulation, fysiskt angrepp, hot och utfrysning (Galtung, 1996).

Indirekt våld är ekonomiskt, politiskt, socialt eller kulturellt förtryck. Det direkta och personliga våldet är synligt medan det indirekta och strukturella våldet är inbyggt i systemet. Det kan bidra till politiska, ekonomiska och ojämna förhållanden i samhället vilket ger olika förutsättningar i livet. Strukturen och systemet är uppbyggd på ett sådant sätt som skapar lidande hos människor framför allt i botten av samhället. Resurser är ojämnt fördelade och människor i världen svälter ihjäl. Galtung menar på att inte mycket görs åt att folk svälter för att det strukturella våldet inte görs “med avsikt” att skada. Det fortsätter dock att florera då resultatet av det strukturella våldet blir normaliserat (Galtung, 1996).

Utifrån dessa teorier har vi valt att förklara och definiera våld utifrån begreppen hotfulla situationer, fysiskt våld och verbalt våld i enkäten. Exempel på hotfulla situationer är när en elev beter sig aggressivt och är hotfullt mot en part. Fysiskt våld är slag, bitande, sparkande

och eller spottande. Slutligen är verbalt våld till exempel hot om våld, skällsord och eller nedvärderande ord (Bilaga 1).

4 Metod

I följande del kommer vi att beskriva metodval, tillvägagångssätt, urval och etiska överväganden. Dessutom kommer validiteten och reliabiliteten samt bortfall och generaliserbarhet kommer att diskuteras. Slutligen kommer vi att reflektera över val av metod och förbättringsområden.

4.1 Metodval

Vi har valt att göra en mindre empirisk studie som innebär att respondenternas svar på undersökningen utgör grunden till resultatet (Thomassen, 2007). Vi använder oss av en kvantitativ metod vilket innebär att vi samlar in mätbara och avgränsade data huvudsakligen för att på relativt kort tid få så många svar som möjligt på våra frågor (Barmark & Djurfeldt, 2003). Enkäten skickade vi ut till skolor och Facebookgrupper för att få in så många svar som möjligt och få en stor spridning. Detta för att vi inte ville ta del utav endast några få svar från personal i fritidshemmet utan för att vi ville få en bredare bild av problemområdet.
Utöver den kvantitativa metoden använde vi oss utav kvalitativa inslag genom öppna fritextfrågor. Detta var viktigt för oss för att kunna gå in på djupet i några frågor för att kunna ta del av personalens egna upplevelser genom deras egna ord. Genom dessa kvalitativa frågor var det därför möjligt att få en djupare förståelse för respondenternas upplevelser av våra frågeställningar (Barmark & Djurfeldt, 2003).

4.2 Tillvägagångssätt

Vi började med att söka information på nätet om enkäter och hade några olika förslag på sidor att använda. Efter ett handledarmöte fick vi tipset om att Google har ett program för enkäter som vi därefter valde att använda. Vi inledde därför efter detta samtal att utforma vår enkät i Google forms. Därefter började vi att diskutera hur enkäten skulle se ut. Vi utformade våra begrepp utifrån Arbetsmiljöverkets (1993) breda definition på våld det vill säga hotfulla situationer, verbalt våld och fysiskt våld. Därefter började vi att skapa våra enkätfrågor utifrån dessa begrepp.

Viktigt var att kunna jämföra olika bakomliggande faktorer beroende på vilket resultat vi fick skapade vi en del som hette “Bakgrundsinformation”. I denna del valde vi att fråga dels om respondentens egna förutsättningar, dels verksamhetens. Därefter konstruerade vi en del som berörde respondenternas egna upplevelser om hot och våldsamma situationer som vi valde att kalla “Dina upplevelser”. I denna del fick de förmedla om de upplevde sig utsatta för dessa situationer samt om verksamheten stöttade dem. Slutligen ville vi ta del av respondenternas egna tankar och reflektioner och detta avsnitt valde vi att kalla “Dina tankar och reflektioner” (Se bilaga 1). Vi ställde kvalitativa frågor där de fick beskriva deras egna tankar kring frågeställningarna.

I enkäten försökte vi undvika ledande frågor som antog att respondenterna överhuvudtaget hade blivit utsatta för våld till en början. Det var inte förens respondenterna hade svarat på om de hade blivit utsatta för hot och våld som våra frågor ledde vidare till vilken sorts våld samt deras tankar om detta. Dessa ledande frågor var inte obligatoriska. Enkäten skulle vara lätt att svara på så att personalen skulle uppleva att det gick fort att svara. De frågorna som även berörde respondenternas egna tankar och reflektioner som förutsatte att det finns en våldsproblematik i skolan var frivilliga. Detta för att både utsatta och inte utsatta skulle kunna delta.

Därefter när enkäten var klar ställde vi frågan till administratörer i sju olika Facebook grupper om det var okej att publicera vår enkät i deras grupp. När vi hade fått klartecken publicerade vi enkäten i grupperna med ett medföljande meddelande som beskrev studien. Efter tre dagar började vi med att ringa Göteborgs Stads grundskolor. Om de svarade frågade vi om det var okej att skicka ett mejl till dem som de sedan kunde vidarebefordra till personalen som arbetar på fritidshemmen. I mejlet fanns en beskrivning om studien samt en länk till enkäten. Vi märkte efter några samtal att det uppskattas att endast dela enkäten via mejl. Detta gjorde vi med resterande av skolorna. Enkäten var tillgänglig i två veckor. Tre dagar innan enkäten stängde påminde vi Facebookgrupperna att svara.

Alla svar från respondenterna samlades i Google Forms för att sedan bearbetas av oss. Det kvantitativa materialet bearbetades till olika grafer och tabeller för att tydligt kunna se hur respondenterna svarat på våra frågor. Vi bearbetade de kvalitativa frågorna som respondenterna svarade på i fritext genom att reducera och dela in materialet i olika teman för att "zooma ut" och få en klarare bild om vad respondenterna svarade på i varje fråga (Rennstam & Wästerfors, 2015). Teman baserades på innehåll utifrån de svar respondenterna hade givit oss. Efter detta reducerade vi en gång till för att välja ut de mest intressanta och relevanta temana för resultatet och analysen. Inför analysen använde vi oss utav Excel för att hitta samband, likheter och skillnader mellan de svaren vi fick. Slutligen gav enkäten oss svar på våra frågeställningar och vi började bearbeta materialet till en text.

4.3 Urval

Det har inte varit möjligt att göra ett slumpmässigt urval. Enligt Barmark och Djurfeldt (2020) måste vi för att möjliggöra ett slumpmässigt urval veta exakt vilka som arbetar inom fritidshemmets verksamhet. Detta är inte möjligt vid examensarbeten på grund av tidsbegränsningen samt att det inte finns några register över alla som arbetar i fritidshemmet. Enligt Barmark och Djurfeldt (2020) ska man försöka nå ut till platser där undersökningsgruppen befinner sig. Därför valde vi att använda oss av Facebook grupperna för att nå ut till så många som möjligt. Vi skickade ut till sju grupper som har anknytning till fritidshemmet och även låg och mellanstadiet.

Vi hade även egna kontakter inom Gislaveds och Varbergs Kommun som skickade ut enkäterna till skolor inom kommunerna. Därefter kontaktade vi samtliga skolor i Göteborgs Stad och skickade ut enkäten till dem.

4.4 Etiska Övervägande

Vi har följt de forskningsetiska principerna vid utformningen av enkätundersökningen (Vetenskapsrådet, 2022). Dessa principer är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet som vi utgår från. I enkätens början finns informationen om att deltagandet är anonymt och att all data bara kommer användas i forskningssyfte. När enkäten skickades ut via mejl eller på Facebook framkom det att deltagandet var frivilligt. En behöver inte separata samtycken innan respondenterna väljer att delta då enkäten skickas ut i så stor omfattning. Samtycke gavs när de lämnade in ifylld enkät. När vi använder oss av data använder vi oss av respondenternas nummer vilket skyddar respondenterna från att bli identifierade samt att vi valde att inte spara någon information som deras mail till exempel när de skickade in enkäten.

4.5 Validitet och Reliabilitet

Barmark och Djurfeldt (2020) beskriver att validitet betyder att mäta rätt sak annars kan det bidra till systematiskt mätfel. Vi har arbetat mycket med att operationalisera och förklara begreppet våld för att vi ska kunna mäta rätt sak. I enkäten var begreppet våld uppdelat i hotfulla situationer, verbalt våld och fysiskt våld. Förklaringarna till dessa fanns i samband med frågorna så att respondenterna inte skulle fritt tolka begreppen utan skulle kunna utgå från våra definitioner.

Reliabiliteten handlar om hur vi mäter något i vår undersökning (Barmark & Djurfeldt, 2020). Det är viktigt att vi inte mäter fel saker som sedan kan leda till mätfel. Hög grad av reliabilitet betyder att mätningen genererar samma resultat vid ett flertal antal mätningar. I vår undersökning har det inte varit möjligt att göra ett slumpmässigt urval på grund av tidsbegränsningen och att det är svårt att veta exakt vilka det är som arbetar inom fritidshemmets verksamhet. Om undersökningen skulle göras om kommer resultatet därför inte att se likadant ut. Detta är dels för att våra respondenter är helt anonyma och för att det kan vara andra individer som genererar andra svar vid en liknande typ av undersökning. Ytterligare en viktig aspekt är att de som har valt att delta i vår undersökning kan var väldigt intresserade och engagerade inom detta område vilket speglar en orättvis bild. Detta resulterar i att vår undersökning har en bristande reliabilitet.

4.6 Bortfall och generaliserbarhet

Eventuella bortfall kan resultera i att det behövs göras en bortfallsanalys (Barmark & Djurfeldt, 2020). På grund av att detta arbete inte har ett slumpmässigt urval utan att vi försökte få så många svar som möjligt gör att det inte går att redogöra för något externt bortfall. Det förekom inget större internt bortfall utan endast några få svar vilket gör att det inte är relevant att göra en bortfallsanalys. Något som är värt att poängtera är att våra respondenter antagligen har valt att svara på vår enkät av olika anledningar. Dessa anledningar kan influera studiens resultat då det till exempel endast kan vara engagerad personal som valt att svara på vår undersökning.

Enligt Barmark och Djufeldt (2020) betyder att generalisera vårt resultat att kunna säga något med säkerhet om resultatet. Generaliserbarheten i vår undersökning är låg då vi inte vet hur undersökningsgruppen är fördelad samt hur dessa är representerade i vår undersökning. Det går därför inte att dra några säkra slutsatser i vårt resultat utan kan endast beaktas som en indikation.

4.7 Metodreflektion

Att välja rätt metod för att kunna besvara våra frågeställningar har diskuterats och vägts mot varandra under inledningen av projektet. I denna inledande fas var vår inställning att endast göra en kvantitativ studie. Fördelarna med denna typ av studie är att den kan generera många svar under kort tid samt att den kan nå ut till många aktiva inom fritidshemmet. Ämnet vi undersöker är dessutom väldigt känsligt. Det var därför viktigt att respondenterna kände sig trygga vid bevarandet av frågorna. Nackdelarna är dock att det blir ett begränsat underlag och att respondenterna inte kan utveckla sina resonemang. Efter samtal med vår handledare tog vi beslut att göra en kvantitativ undersökning med kvalitativa inslag för att kunna gå in mer på djupet kring vissa frågor men samtidigt kunna nå ut till många.

Då vi inte kan använda oss utav ett slumpmässigt urval och att det är en anonym undersökning kommer de respondenter som deltar påverka resultatet. De som deltog i undersökningen gjorde detta frivilligt och det finns en chans att de som har deltagit deltog för att de har upplevt liknande situationer tidigare. De som inte blir utsatta blir då kanske inte representerade vilket gör att underlaget inte blir representativt.

När enkäten väl var publicerad gjorde vi ett fel, den sista enkätsidan där de öppna kvalitativa frågorna var blev inte publicerade. Efter tre dagar valde vi att undersöka detta närmare då vi inte hade fått några svar på dessa frågor. Vi hittade tillslut en knapp som inte var intryckt vilket resulterade i att frågorna inte var publicerade. Vi tryckte därefter in knappen och de 70 respondenterna som redan hade svarat hade därför ingen möjlighet att svara på våra kvalitativa frågor. Detta bidrog till att vårt kvalitativa material blev mindre innehållsrikt som påverkar resultatet, analysen samt slutdiskussionen.

Vi upptäckte ytterligare att ett flertal av våra bakgrundsfrågor hade kunnat formuleras om så att det skulle bli lättare vid resultatsammanställningen och analysen. Dessa är ålder, utbildning, yrkeserfarenhet, personaltäthet, elevgruppens storlek och vilka årskurser de arbetar med. De många skilda svaren bidrog till att det var svårt att leta samband mellan de olika respondenterna. Det var även svårt att sammanställa till grafer. Vi hade även ett flertal skalfrågor med fem olika skalsteg. Dessa hade vi även kunnat förenkla till tre skalsteg med i stället till exempel ja, någorlunda och nej. Detta hade gjort det lättare att sammanställa resultatet och analysen.

5 Resultat

I denna del kommer vi att redogöra för resultatet av enkätundersökningen. Först kommer bakgrundsinformationen och slutligen deras erfarenheter och tankar.

Ett begrepp som är återkommande av respondenterna är ”organiseringen” med det har vi valt att tolka innehåller huvudmän, politiker och alla som är med och bestämmer i skolan (Skolverket, 2022). Begreppet “ledningen” syftar till skolledningen som innehåller rektorn som har ledningsansvaret i skolan (Skolverket, 2019).

5.1 Bakgrundsinformation

I enkätundersökningen var det en överrepresentation av kvinnor som deltog. Det var 76,7 % kvinnor, 22,2% män och 1,1% som svarade annat kön. Detta betyder att de svar som kommer att användas som underlag i vår undersökning kommer att vara från huvudsakligen kvinnor. Det kommer därför inte gå att säga något om de resterandes upplevelser i samma utsträckning. Respondenterna är i blandade åldrar. Åldersspannet 28-35 och 47-51 är något överrepresenterade.

Figur 1 Visar vilket kön respondenterna har

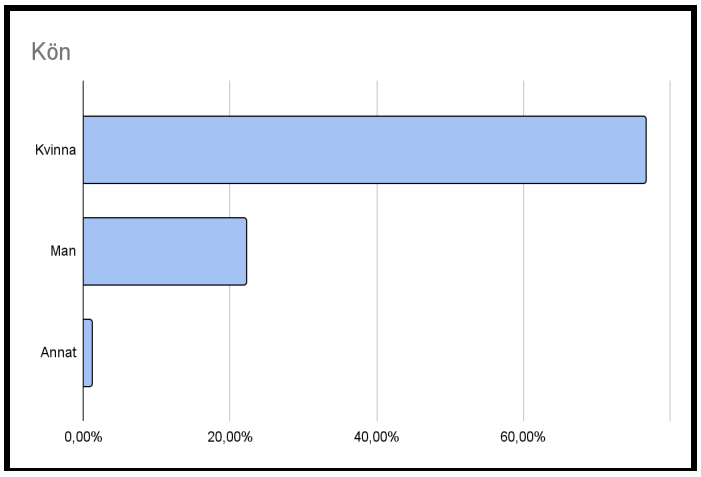

Kommentar: Frågan lyder “Kön”. Svarsalternativen var “Kvinna”, “Man” eller “Annat”. Antal svar 176. Obligatorisk fråga.

Figur 2 Visar spridningen i respondenternas ålder

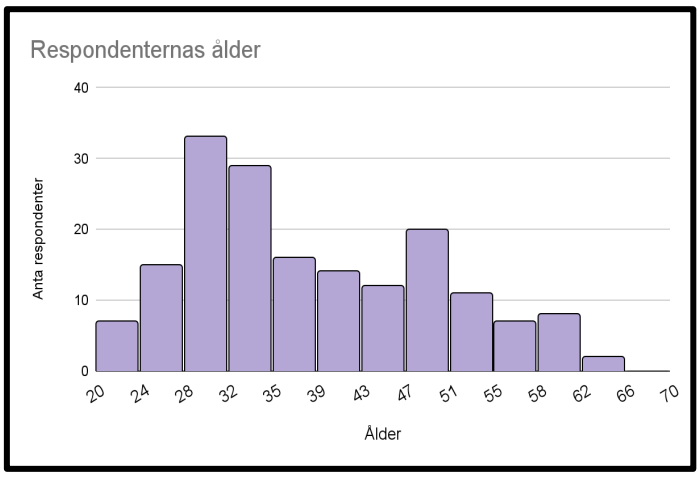

Kommentar: Frågan lyder "Hur gammal är du?". Fritextsvar. Antal svar 176. Obligatorisk fråga.

Utbildningsnivån varierar bland de deltagande. En majoritet av respondenterna 81,6% har någon typ utav pedagogisk utbildning. Det är 61,5% som är lärare i fritidshem och 20,1% har en annan pedagogisk utbildning. En mindre andel studerar till lärare i fritidshem 3,4% och slutligen saknar 14,9% pedagogisk utbildning. Att det är en större andel av våra respondenter som har en pedagogisk utbildning kommer att influera det resultat vi får i stor utsträckning. Detta för att denna personalen har potentiellt andra erfarenheter och kunskaper än de som saknar utbildning. Till exempel genom deras utbildning.

Figur 3 Respondenternas utbildning

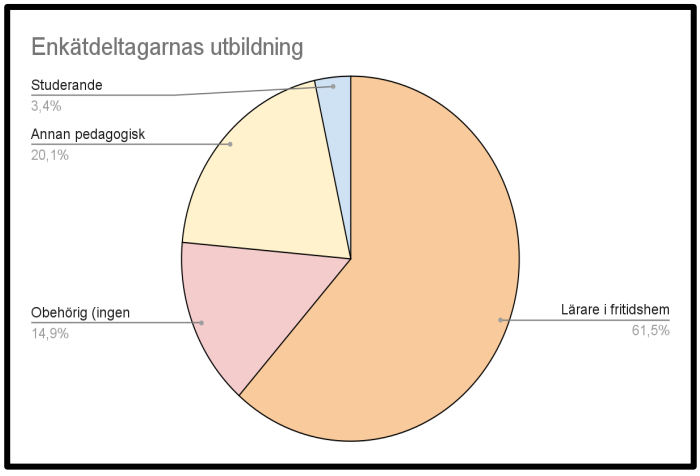

Kommentar: Frågan lyder "Vad har du för utbildning?". Svarsalternativen var "Utbildad lärare i fritidshem", "Obehörig" och "Annat". Annat var en fritextfråga. Antal svar 176. Obligatorisk fråga

Respondenterna har arbetat inom fritidshemsverksamheten under olika lång tid. Det flesta har dock arbetar mellan 0-9 år. Spannet 0-3 år är det flest som har arbetat vilket betyder att de fortfarande är rätt nya i yrket. Detta kan resultera i att de som är utbildade är relativt nyutbildade och har med en uppdaterad syn på hur lärarutbildningen fördrivs.

Figur 4 Respondenternas yrkeserfarenhet i antal år

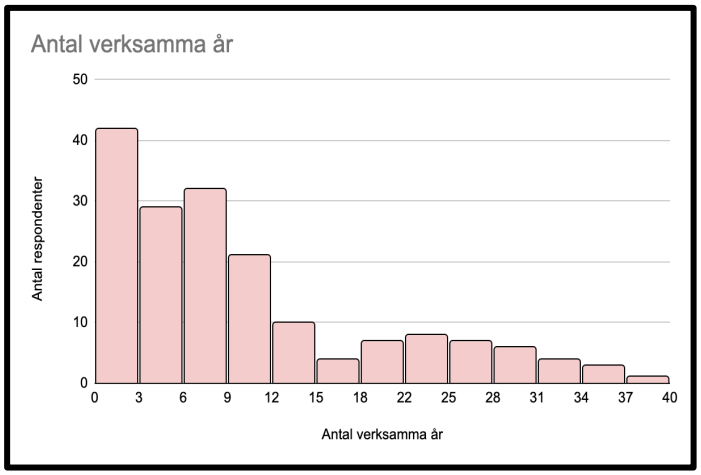

Kommentar: Frågan lyder "Hur lång yrkeserfarenhet har du i fritidsverksamheten? (Antal år)". Fritextfråga. Antal svar 176. Obligatorisk fråga.

De flesta arbetar inom den kommunala skolan 89,7% och 10,3% arbetar inom den privata skolan. Vilken skolform som respondenterna arbetar inom kan ha påverkan på deras upplevelser om våld då skolformer skiljer sig åt. Vårt resultat kommer dock i störst utsträckning beröra den kommunala skolan.

Figur 5 Beskriver vilka skolformer respondenter arbetar inom

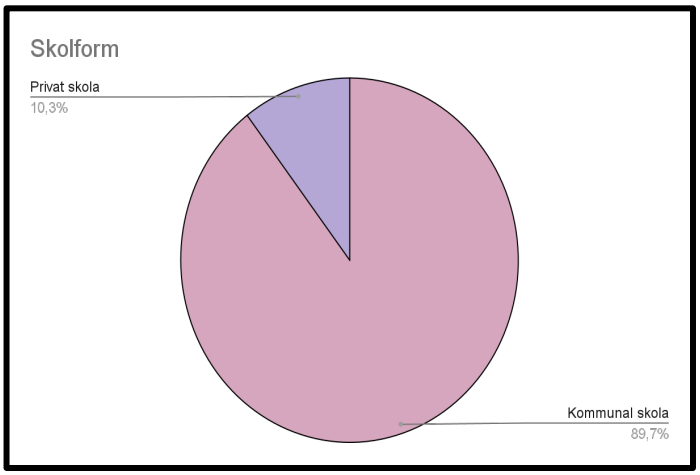

Kommentar: Frågan lyder "Arbetar du på en privat eller kommunal skola?". Svarsalternativen var "Privat" och "Kommunal skola". Antal svar 176. Obligatorisk fråga.

Vår undersökning kommer dessutom till största del att ha en utgångspunkt utifrån Lgr22 då det är endast 0,6% som arbetar utifrån Lgrsär22. Detta betyder för vår undersökning att det endast är de elever som studerar under Lgr22 som kommer att vara representerade.

Figur 6 Visar vilka läroplaner respondenterna arbetar utifrån

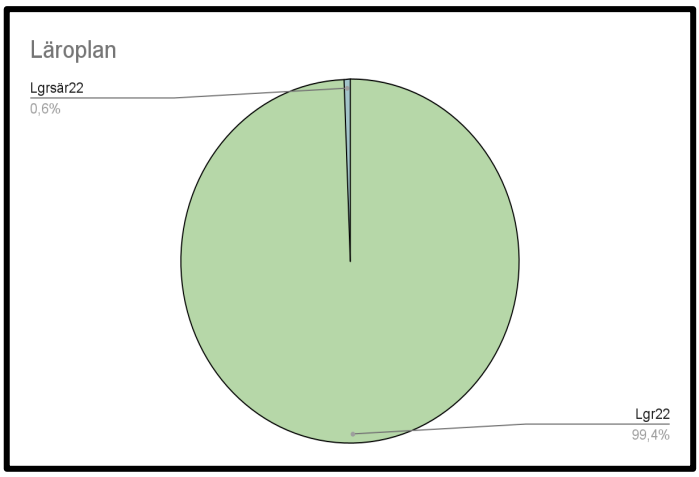

Kommentar: Frågan lyder "Vilken läroplan arbetar du utifrån?". Svarsalternativ var "Lgr22", "Lgrsär22", "Lspec22" och "Lsam22". Antal svar 176. Obligatorisk fråga.

Personaltätheten på avdelningarna ser olika ut bland våra respondenter. De flesta arbetar med 3-5 kollegor på deras avdelning och med 38-77 elever på avdelningarna. För att kunna redovisa personaltätheten krävs det att både antal personal och elever presenteras tillsammans.

Figur 7 Visar personaltätheten

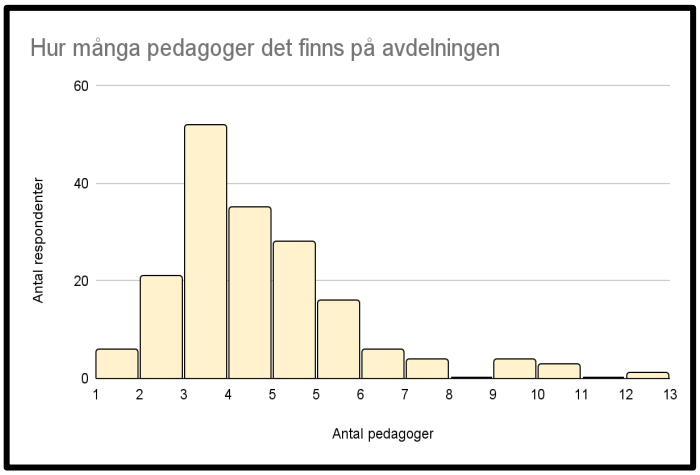

Kommentar: Frågan lyder "Hur många pedagoger finns det på din avdelning?". Fritextfråga. Antal svar 176. Obligatorisk fråga.

Figur 8 Storlek på elevgrupp

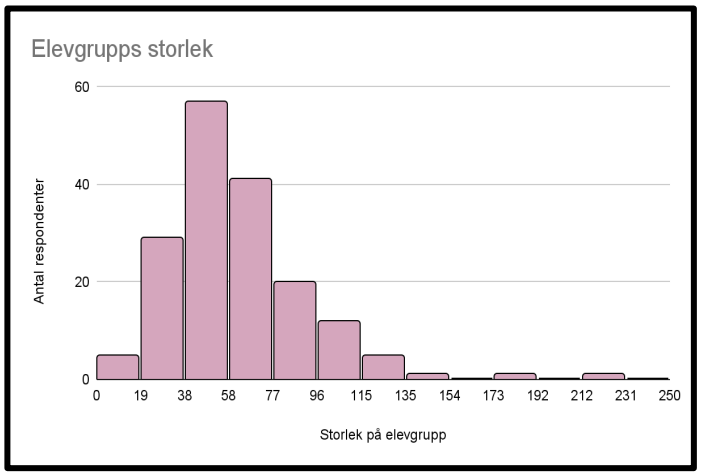

Kommentar: Frågan lyder "Hur stor elevgrupp har ni?". Fritextfråga. Antal svar 176. Obligatorisk fråga.

Slutligen ville vi ta reda på vilka årskurser respondenterna arbetar med. För att förenkla delade vi in svaren utifrån lågstadiet, mellanstadiet samt respondenter som arbetar i både låg och mellanstadiet. Inom lågstadiet arbetar 69,4%, inom mellanstadiet arbetar 6,9% och 23,7% arbetar inom både låg och mellanstadiet. Detta betyder att det är betydligt fler som arbetar inom lågstadiet. De erfarenheter vi tar del av kommer därför att vara till stor del utifrån personal som arbetar med de yngre åldrarna 6-9 år.

Figur 9 Visar vilka årskurser respondenterna arbetar med

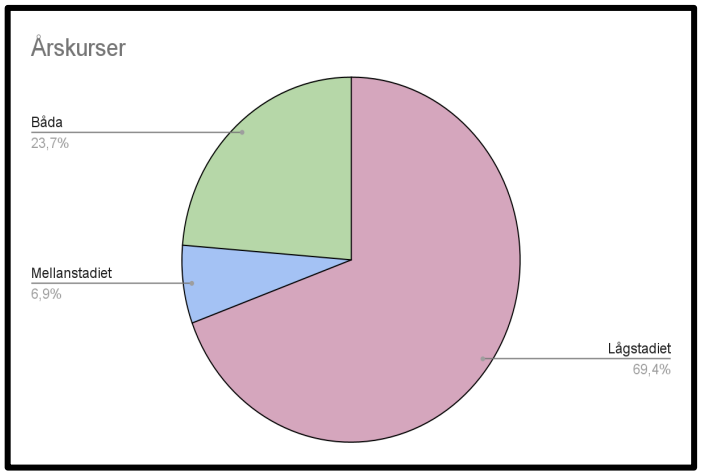

Kommentar: Frågan lyder "Vilken/vilka årskurser arbetar du med?". Fritextfråga. Antal svar 176. Obligatorisk fråga.

5.1.1 Sammanfattning

Sammanfattningsvis är det en stor andel av våra respondenter som är kvinnor och de flesta är mellan 28-35 år gamla. De flesta är utbildade lärare i fritidshem eller har någon typ av pedagogisk utbildning och har arbetat mellan 0-9 år i fritidshemmet. Den kommunala skolan och ordinarie läroplanen Lgr22 är till störst del representerad. De flesta arbetar inom lågstadiet. Det vanligast förekommande är att personalen på avdelningarna är mellan 3-5 stycken och elevgruppen på 38-77 elever. Respondenterna är en relativt homogen grupp vilket inte är representativt för andra grupper i samhället.

5.2 Respondenternas upplevelser

Vi ville ta reda på om respondenterna har blivit utsatta för hotfulla situationer, verbalt våld och fysiskt våld under sin yrkesverksamma tid på fritidshemmet av elever. Inom samtliga kategorier är det fler som har svarat "Ja" än "Nej". Respondenternas upplevda utsatthet för hotfulla situationer samt fysiskt våld av elever är exakt samma. Det är 84,7% som har svarat "Ja" och 15,3% som har svarat "Nej". Verbalt våld skiljer sig åt från dessa då det är 86,9% som har svarat "Ja" och 13,1% som har svarat "Nej". Detta betyder att de som har valt att delta i vår undersökning har upplevt våldsamma situationer av elever.

Figur 10 Förekomsten av våld och hotfulla situationer

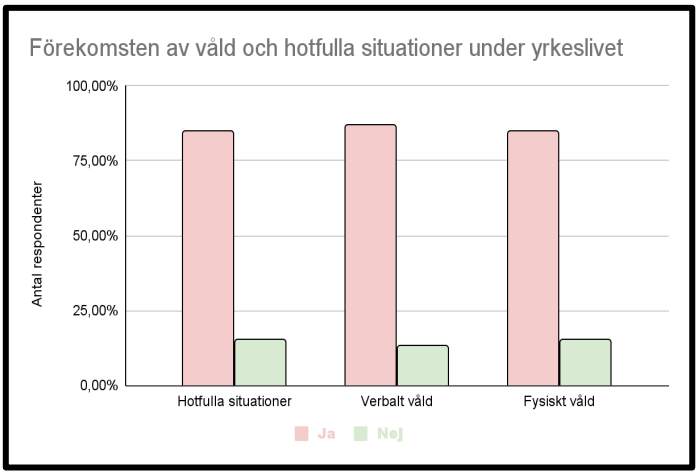

Kommentar: Frågan lyder "Upplever du att du har blivit utsatt för hotfulla situationer/ verbalt/ fysiskt våld under din yrkesverksamma tid på fritidshemmet?". Svarsalternativ "Ja" och "Nej". 176 svar (per fråga). Obligatorisk fråga.

Vi ville därefter ta reda på hur ofta de olika typerna av våld förekommer i verksamheterna. Hotfulla situationer förekommer i olika omfattning utifrån våra respondenters svar. Det är ett stort antal som har svarat skalsteg 1-3 det vill säga mellan 22-24% vilket betyder att det är sällan förekommande men att det också tenderar att hända fler gånger. Ytterligare är det många som har svarat skalsteg 4 vilket var 19.6% vilket påvisar att det händer rätt ofta. Skalsteg 5 är det dock minst som har svarat på 10.1 %.

Figur 11 Visar i vilken utsträckning lärare upplever att de blir utsatta för hotfulla situationer de senaste två åren

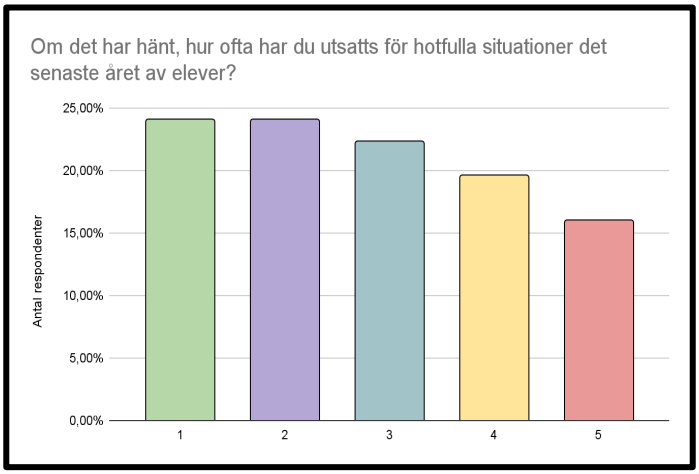

Kommentar Frågan lyder " Om det har hänt, hur ofta har du utsatts för hotfulla situationer det senaste året av elever?". Svarsalternativ, skalsteg 1-5. Skalsteg 1, "Sällan förekommande". Skalsteg 5, "Varje dag". Antal svar 156. Ej obligatorisk fråga.

Det verbala våldet har i likhet med förra figuren också samtliga skalsteg representerade (Figur 11). Det skiljer sig dock åt då det är betydligt fler där som valde steg 4, 25,5% vilket indikerar att det händer rätt ofta. Ytterligare är det fler som har lagt sig på skalsteg 3 och 5, 22,4 % respektive 12,1% där respondenterna ansåg att det inte händer sällan.

Figur 12 Visar i vilken utsträckning lärare upplever att de blir utsatta för verbalt våld

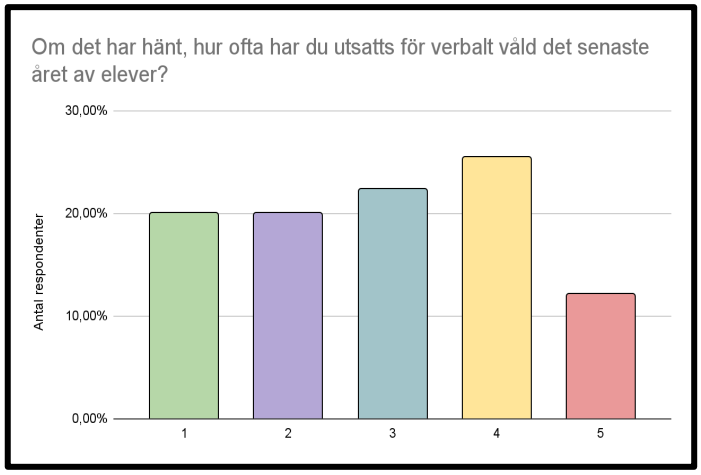

Kommentar: Frågan lyder "Om det har hänt, hur ofta har du utsatts för verbalt våld det senaste året av elever?". Svarsalternativ, skalsteg 1-5. Skalsteg 1, "Sällan förekommande". Skalsteg 5, "Varje dag". Antal svar 164. Ej obligatorisk fråga.

Respondenternas upplevda utsatthet för fysiskt våld skiljer sig dock från de två tidigare figurerna (Figur 11 och 12). Det fysiska våldet förekommer enligt respondenterna betydligt mer sällan då det är stor majoritet som har valt skalsteg 1 det vill säga 40% och skalsteg 2 på 24,2%.

Figur 13 Visar i vilken utsträckning lärare upplever att de blir utsatta för fysiskt våld

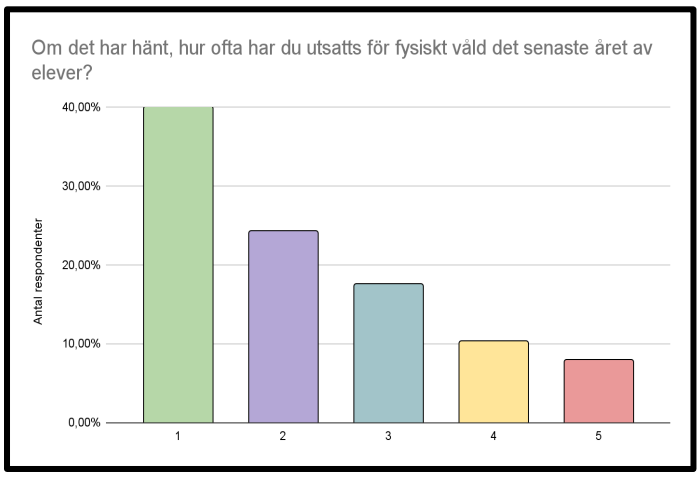

Kommentar: Frågan lyder "Om det har hänt, hur ofta har du utsatts för fysiskt våld det senaste året av elever?". Svarsalternativ, skalsteg 1-5. Skalsteg 1, "Sällan förekommande". Skalsteg 5, "Varje dag". Antal svar 163. Ej obligatorisk fråga.

Brister inom organiseringen samt elevernas förutsättningar beskrivs som faktorer till att våld hotfulla situationer uppstår. Organiseringen kan vara strukturerad på ett missgynnsamt sätt för eleverna och lärarna. Detta kan vara hur verksamheten är strukturerad, för stora elevgrupper samt för låg personaltäthet.

> "Ingen hjälp från ledning i att hantera" (Respondent, 124)

> "Otillräckliga resurser, för stora skillnader mellan krav och resurs, otillräckliga utredningar och åtgärdsplaner kring elever med utagerande beteende. Otillräcklig kunskap hos både pedagoger och ledning i hur detta hanteras. Stora skillnader över föräldrars/elevers förväntan och vad skola levererar. Otillräckliga stödfunktioner för elever och personal" (Respondent, 151)

Dessa typer av ekonomiska beslut från beslutsfattarna påverkar våra respondenter i deras dagliga arbete. Om inte förutsättningarna är rätt påverkar det både lärarna och eleverna.

Ytterligare något som utpekas som en orsak är elevernas varierande förutsättningar i skolan. Det kan bero på till exempel neuropsykiatrisk problematik och en otrygg skolmiljö. Detta kan även kopplas till tidigare nämnda problem. Om inte de elever som kräver extra hjälp får den hjälpen kommer dessa typer av situationer att uppstå.

> "Det är ofta otrygga barn som blir oroliga och hotfulla." (Respondent 148)

Det uttrycks även att eleverna saknar respekt gentemot vuxna. Faktorerna bakom detta är utifrån respondenternas ord vårdnadshavarnas påverkan samt andra faktorer.

> ”Brist på respekt för vuxna, för stora elevgrupper och i vissa fall såklart diagnoser och annan problematik.” (Respondent 113)

Stöd i hantering av våld och hotfulla situationer från ledningen är inte något alla respondenter kan räkna med. Respondenterna upplever stödet i olika utsträckning då det inte finns ett självklart “Ja” och “Nej” svar. Detta betyder att det är väldigt olika mellan olika skolor. (Skalsteg 1= 20,5%, skalsteg 2= 21%, skalsteg 3=23,9%, skalsteg 4= 13,1% och skalsteg 5= 21,6%).

Figur 14 Visar respondenternas upplevda stöd från verksamheten

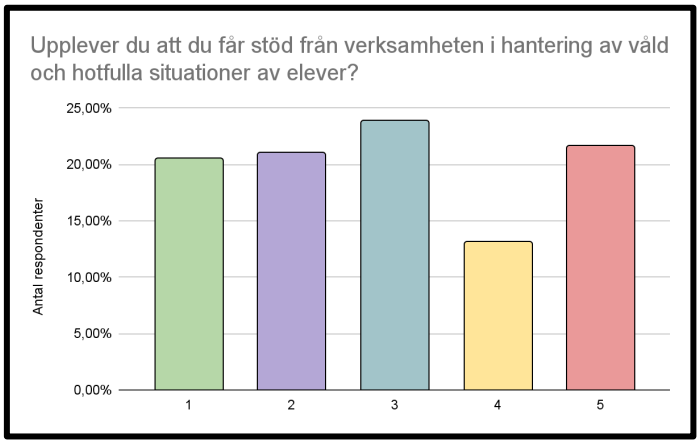

Kommentar: Frågan lyder “Upplever du att du får stöd från verksamheten i hantering av våld och hotfulla situationer av elever?”. Svarsalternativ, skalsteg 1-5. Skalsteg 1, “Nej”. Skalsteg 5, “Ja”. Antal svar 174. Obligatorisk fråga.

Respondenterna beskrev sedan vem/vilkas ansvar det är för att personalen i fritidshemmet inte ska bli utsatta för våld och hotfulla situationer i skolan. Det framkom att ansvaret är rektorers, alla som är inblandade i verksamheten samt vårdnadshavarnas.

Det var flera respondenterna som ansåg att rektorn har huvudansvaret för dessa typer av situationer. Att rektorn tar dessa situationer på allvar och att det uppmärksammas i verksamheten.

> ”Det är ett gemensamt ansvar men yttersta ansvaret ligger på rektor” (Respondent 166)

> ”Rektorerna. Vi ser ofta riskerna men saknar personal.” (Respondent 141)

Det finns även ett flertal respondenter som anser att ansvaret bör vara gemensamt inom verksamheten. Detta gäller enligt respondenterna hela samhället till de enskilda individerna. Detta för att våldet mot lärare inte ska uppstå under några omständigheter.

> “Ett gemensamt ansvar i samhället. Föräldrar, skolledning. Vuxna som från början ser och varnar att något är på väg att gå fel redan när barnen går på förskolan.” (Respondent 123)

Slutligen påpekar respondenterna att vårdnadshavarna har ansvar inom denna problematik. Dels i hur de uppfostrar sina barn samt hur de samverkar med verksamheten.

> “Rektor och föräldrar. De kan hjälpa oss och ge oss goda förutsättningar att hjälpa eleven att nå sina mål i skolan på sina villkor. Detta betyder enligt mig att det är viktigt att tro på eleverna, men man måste ställa rimliga krav som eleverna kan möta. Alltifrån en arbetsuppgift till att kunna äta i matsalen med alla de andra. Inget tvång och disciplinerande åtgärder funkar inte” (Respondent 129)

Respondenterna har det tuffa arbetet att arbeta med dessa typer av situationer. De är olika trygga med att hantera våldet. Samtliga skalsteg är representerade det är dock flest som har svarat skalsteg 4 och 5 vilket visar på att de är rätt säkra. Det är dock många som har valt skalsteg 3 som är i mitten vilket indikerar en osäkerhet. (Skalsteg 1= 15.9%, skalsteg 2= 15,9%, skalsteg 3= 22,2%, skalsteg 4= 25,6% och skalsteg 5= 20,5%).

Figur 15 Visar respondenternas upplevda trygghet med att hantera våld och hotfulla situationer

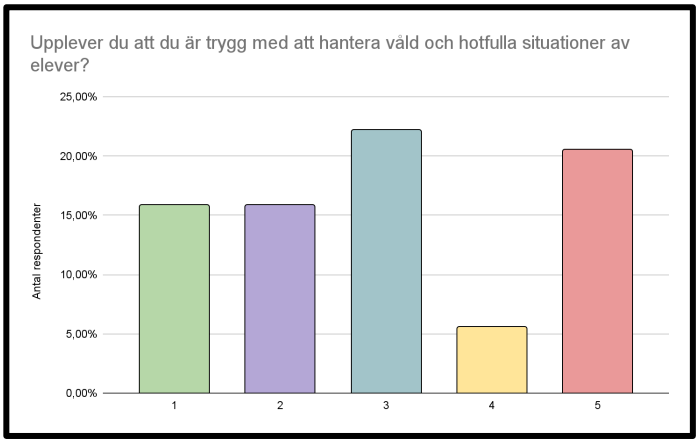

Kommentar: Frågan lyder “Upplever du att du är trygg med att hantera våld och hotfulla situationer av elever?”. Svarsalternativ, skalsteg 1-5. Skalsteg 1, “Nej”. Skalsteg 5, “Ja”. Antal svar 174. Obligatorisk fråga.

Vidare beskriver respondenterna att det som krävs för att hantera våld och hotfulla situationer är god organisering och utbildning.
Enligt respondenterna är det viktigt med en kompetent ledning som tar ansvar och skapar goda förutsättningar för att lyckas. Detta kan vara genom hur de fördelar personal och hur stora elevgrupper de arbetar med.

”Att man inte jobbar ensam.” (Respondent 128)

“Elever med Npf behöver mer stöttning av resurs även på fritids. Ofta får de ju bara hjälp på skoltid.” (Respondent 127)

“Det behövs ett tydligt samarbete mellan pedagoger på skolan på fritids och EHT team. Samt en rektor/ ledning som vågar vara handlingskraftig. Det behövs även en god kommunikation med vårdnadshavare.” (Respondent 171)

Utbildning är även något som beskrivs som viktigt. Detta kan vara mer utbildning inom olika strategier som lågaffektivt bemötande, konflikthantering samt mer kunskap om elever med neuropsykiatriska diagnoser. Det bör dock påpekas att respondenterna har olika pedagogiska bakgrunder vilket betyder att detta kan vara vidareutbildning samt ökad kunskap om detta i grundlärarutbildningen.

“Att man är utbildad inom skolans värld är gynnsamt men det stora problemet är att man inte alltid får hjälp från ledning och att det sen genomsyrar hela verksamheten.” (Respondent 111)

“Utbildning i hot och våld vid flera tillfällen, än endast 1 gång.” (Respondent 133)

Det finns flera aspekter som kan förbättras i verksamheten för att undvika våldsamma och hotfulla situationer. Det som respondenterna lyfter fram var organisationsförändringar, förbättra lärares förutsättningar samt ökat samarbete med vårdnadshavare.

Respondenterna uttryckte att organiseringen av skolan behöver förändras. Att elevgrupper och personaltätheten är anpassad efter behov samt att elever med funktionsvariationer kan ta med sig sin resurs på fritidshemmet. Regeringen behöver även satsa pengar på skolan vilket kan möjliggör förändringar i verksamheten.

“Mindre barngrupper, mer personal, tid för diskussion/planering/utvärdering i arbetslaget, utbildning, utåtagerande barn kanske behöver annan typ av verksamhet. Tydliga regler och ramar”(Respondent 157)

“Vi behöver mer personal. Vi har för många elever med allvarliga beteendeproblem och aggressivitet, och samma situationer inträffar varje dag. Det är väldigt utmattande eftersom vi inte kan stoppa det eftersom elevkåren är stor och vi bara är några” (Respondent 170)

Därefter beskriver respondenterna att det krävs en förändring i lärarutbildningen samt fler möjligheter till fortbildning. Detta för att förbättra lärares förutsättningar att hantera våld och hotfulla situationer.

“Hur man pratar med varandra, konflikthantering utbildning” (Respondent 115)

“Grundlärarutbildning - det är viktigt att man har det pedagogiska tänket hur vi människor är och hur vi lär oss.” (Respondent 129)

Slutligen framhävs ökad kommunikation med vårdnadshavarna samt att de inkluderas mer i verksamheten. Att skolan och vårdnadshavarna har delade normer och värderingar så att eleven har de bästa möjligheter till att lyckas.

> "Bättre kontakt mellan skola och vårdnadshavare samt att samhället i helhet återfår en respekt för skolan då den i dagsläget knappt inte har någon respekt hos varken elever eller föräldrar." (Respondent 145)

> "Grundlärarutbildning - det är viktigt att man har det pedagogiska tänket hur vi människor är och hur vi lär oss." (Respondent 129)

5.2.1 Sammanfattning

Sammanfattningsvis är den upplevda utsattheten för hot och våld hög bland våra respondenter. Förekomsten av dessa typer av situationer varierar mellan att förekomma sällan till att förekomma ofta mellan våra respondenter. Det fysiska våldet står ut bland de tre kategorierna av våld för att det verkar förekomma mer sällan än varje dag.

Enligt respondenterna uppstår våld och hotfulla situationer på grund av brister inom organiseringen samt att det kan bero på elevernas individuella förutsättningar. Det framkommer även blandade svar om de upplever stöd av verksamheten vi hantering av dessa situationer vilket betyder att det skiljer sig mellan olika verksamheter. De/den som har ansvaret för att hantera dessa typer av situationer är även något respondenterna har olika åsikter om. Att det kan vara rektorers, vårdnadshavarna och till och med samtliga inblandade i verksamheten.

Den upplevda tryggheten med att hantera dessa typer av situationer varierar även. Det är dock något fler som har svarat "Ja". Slutligen framhävs god organisering samt en bra utbildning för lärare i fritidshem som nyckeln till att kunna hantera dessa typer av situationer.

6 Analys

I följande del kommer vi att analysera resultatet i relation till våra frågeställningar, tidigare forskning samt begreppen direkt och indirekt våld. Därefter följer en kort sammanfattning.

6.1 Direkt våld

Det har varit tydligt i både den tidigare forskningen och i enkätresultatet att det direkta våldet är något som är centralt inom diskussionen om våld mot lärare i skolan. Det vill säga det direkta våldet som förekommer mellan två olika parter med avsikt att skada (Galtung, 1996). Santor m.fl. (2021) beskrev i deras forskning att en stor andel av lärarna kommer att bli utsatta för någon typ utav våld. Att detta kan hända enstaka gånger eller vid ett flertal tillfällen. Om vi kopplar detta till vår enkätundersökning kan vi se likheter i vårt resultat. Att det är fler som har svarat ja än nej om de har blivit utsatta för hotfulla situationer, verbalt och fysiskt våld (Figur 10). Detta indikerar att det kan vara ett problem även i de svenska skolorna som det framkommer att det är i Kanada (Santor m.fl., 2021). Detta betyder att respondenterna upplever att de har blivit utsatta för direkt våld av elever och detta besvarar vår första frågeställning.

Det våldet som är vanligast förekommande mellan respondenterna är det verbala våldet (Figur 10). Det är 87,4% som har svarat att de har blivit utsatta för verbalt våld under deras yrkesverksamma tid på fritidshemmet. Det är exakt samma antal respondenter som upplever sig utsatta för hotfulla situationer och fysiskt våld. Det skiljer sig dock endast några procentenheter mellan det verbala våldet och resterande (Figur 10). Detta besvarar vår andra frågeställningen om vilken typ av våld som är vanligast förekommande. Respondenterna svarade därefter hur ofta de har blivit utsatta för våld under det senaste året av elever. Där ser vi att både hotfulla situationer och verbalt våld förekommer relativt jämnt fördelade mellan skalstegen (Figur 11 och 12). Detta indikerar att de både förekommer sällan och varje dag för att det förekommer en spridning mellan svaren. Det fysiska våldet skiljer sig dock gentemot dessa då det är fler som svarar att det sällan är förekommande än varje dag (Figur 13). Det är 39% som svarar att det är sällan förekommande och 8% som svarar att det händer varje dag. Lärarförbundet (2021) beskriver i likhet med vår undersökning att hotfulla situationer, hot om våld samt fysiskt våld är något som lärare upplever i hög grad att de har blivit utsatta för. Enligt Polismyndigheten (2019) börjar det med verbalt våld som till slut kan medföra fysiskt våld. Detta i jämförelse med vår undersökning kan indikera att de våldsformer som förekommer mest är verbalt våld som sedan kan följas utav grövre typer av våld. Kopplat till respondenternas upplevda utsatthet för fysiskt våld kan det därför vara fler anser att det förekommer sällan (Figur 13). För att verbalt våld och hotfulla situationer förekommer i första hand för att sedan eskalera i fysiskt våld. Galtung (1996) beskriver att det direkta våldet förekommer med en avsikt att skada och utifrån Arbetsmiljöverket (1993) för att nå något typ utav mål. Genom att börja med den mindre skadliga formen av våld för att sedan eskalera till grövre våld för att elever ska nå till sina mål.

6.2 Indirekt våld

Respondenterna har beskrivit ett behov av en förändring inom fritdshemmet. Det kan handla om personaltäthet, mindre elevgrupper samt fortbildning inom specialpedagogik. För att återkoppla till vår tredje frågeställning, om hur respondenterna upplever att hot och våld förebyggs inom verksamheterna har respondenterna uttryckt olika erfarenheter.

Vi ställde en fråga i enkäten om respondenterna upplevde stöd från ledningen i hantering av våld och hotfulla situationer (Figur 14). Svaren varierade mellan ja och nej. Det var en relativt jämn fördelning mellan skalstegen. Det var dock 23,9% av respondenterna som la sig i mitten vilket indikerar en osäkerhet. Svaren visar på att respondenterna har olika upplevelser om stödet från verksamheten och att det kan finnas brister inom de olika verksamheterna. Bristerna kan i sin tur innebära att stöttningen från skolledningen och organiseringen minskar chanserna att förebygga våldet mot lärare exempelvis genom ojämnt fördelade resurser och ned prioriteringar som enligt Galtung (1996) är en bidragande orsak till indirekt våldet. Respondenterna uttrycker att det finns ett flertal förbättringsområden från ledningens sida. Genom ojämnt fördelade resurser och bristande kompetens hos både pedagoger och skolledning verkar våldsamma situationer inte hanteras och motverkas på samma sätt som när man har de resurser som respondenterna önskar att de hade.

> "Mer stöd från skolledningen och att de lyssnar på sin personal när det uppstår våld och hot mot personal. Resurser som kan hantera en elev som är våldsam/aggressiv så att eleven får rätt stöd och hjälp." (Respondent 139)

> "Jag anser att ledningen kan ta större ansvar för att stötta, utbilda och ha ett gemensamt tänk kring hur man ska hantera sådana situationer." (Respondent 152)

Vi ställde även frågan till respondenterna vem som har ansvaret för att lärare inte blir utsatta för dessa typer av situationer. Respondenterna svarade ett flertal olika svar på vem dem tycker att ansvaret ligger hos vilket tyder på att det inte är alla som vet vems ansvar det faktiskt är. De flesta svarade att det är rektorns, alla inblandade och vårdnadshavarens ansvar. Att det förekommer så många olika tolkningar kan indikera att det inte är självklart vems/vilkas ansvar det faktiskt är. Om respondenterna inte vet vem/vilka de ska vända sig till ges inte den ansvariga möjlighet att åtgärda problemet och då kan det indirekta våldet möjliggöra det direkta våldet på en annan nivå än om det hade åtgärdats.

God organisering och utbildning uttrycker respondenterna är viktiga komponenter för att de ska känna sig trygga med att hantera våld och hotfulla situationer. Detta för att relatera till fjärde och sista frågeställning. Inom organisationen behövs genomtänkta planer så att till exempel elever med neuropsykiatriska funktionsvariationer kan ha med sitt stöd genom hela skoldagen även på fritids. Genomtänkta direktiv och god kommunikation som gör att problem som uppstår behandlas och därefter åtgärdas och hanteras.

> "Svårt att säga vilken kompetens som behövs, men det är viktigt att kunna ha ett lugnt förhållningssätt och kunna lugna ner elever i affekt utan att själv gå i affekt. Däremot behövs det trygghet uppifrån för att kunna hantera våldsamma situationer för att inte riskera att felaktigt bli utmärkt som någon som är våldsam mot elever eller som slår elever. Att endast prata med elever som slår eller sparkar varandra är inte en rimlig metod utan det behövs att bråket bryts upp och då ska läraren/pedagogen inte behöva känna sig otrygg eller orolig för att få en anmälan på sig." (Respondent 145)

I relation till de svar vi tog del av angående vad som kunde förbättras i verksamheten, uttrycktes det av respondenterna att ledningens hantering kräver förbättring. Det kan påverka personalen på fritidshemmet negativt om ledningen inte stöttar och organiserar utbildningen på ett fördelaktigt sätt. Om det inte gör detta kommer det att resultera i indirekt våld då personalen inte får de bästa förutsättningarna. Att resursfördelningen samt politiska beslut

skapar olika förutsättningar för lärare att arbeta med detta (Galtung, 1996). McMahon m.fl. (2020) beskriver i likhet med detta att skolledningen behöver mer engagemang och stöd samt att personalen bör kunna vara med och påverka dess arbetssituation.

Slutligen uttrycktes utbildningen av respondenterna som en viktig del på vad som kunde förbättras inom verksamheten. Det kan vara mer utbildning inom konflikthantering i grundlärarutbildningen samt att bli erbjuden fortbildning under sin yrkesverksamma tid. Då våra respondenter har olika utbildningsbakgrunder kan därför deras åsikter om utbildningen vara allt från en mer innehållsrik lärarutbildning till fortbildning.

> "Man skulle behöva gå en utbildning som säger exakt vad och hur man får ta i en elev eller inte. För att känna sig trygg med dessa situationer. Detta gäller alla som är anställda av grundskolan på ett eller annat sätt." (Respondent 56)

> "Det behövs utbildning i hur en kan hantera situationer när de uppstår, att praktiskt få träna på det." (Respondent 166)

Vi frågade respondenterna om de upplever att de är trygga med att hantera hot och våldsamma situationer. Inom denna fråga förekom det en relativt jämn fördelning mellan svaren (Figur 15). Majoriteten har svarat att de är någorlunda trygga med att hantera hot och våldsamma situationer. Det finns dock en representation på samtliga skalsteg i frågan vilket indikerar en osäkerhet för vissa respondenter. Denna osäkerhet kan vara en konsekvens av respondenternas uttryckta brist på kunskap från utbildningen samt de förutsättningar organiseringen erbjuder.

6.2.1 Sammanfattning

Sammanfattningsvis förekommer både det direkta och indirekta våldet i de olika verksamheterna som påverkar respondenterna på olika sätt. I bakgrund utifrån tidigare forskning av Santor m.fl. (2021) kan vi se likheter i vår undersökning i att en stor andel av personalen i fritidshem och i skola kommer att bli utsatta för hot och våld. Då vårt urval av tidigare forskning utgår från den ordinarie skolan i andra länder går det inte att dra några direkta slutsatser mellan verksamheterna men det går att se likheter.

Det vanligast förekommande våldet mellan respondenterna är det verbala våldet. Enligt Polismyndigheten (2019) kan det verbala våldet vara det som senare resulterar i mer grövre våld efter en tid. Det är dessutom inga större skillnader mellan den upplevda utsattheten mellan hotfulla situationer, verbalt och fysiskt våld. Det fysiska våldet skiljer sig dock åt i hur ofta de upplevelser sig utsatta för fysiskt våld. Vårt resultat tyder på att respondenterna upplever att det förekommer mer sällan än varje dag.

Ytterligare förekommer det indirekt våld utifrån respondenternas upplevelser. Att respondenterna upplever i olika utsträckning från ledningen i hanteringen av dessa typer av situationer. Detta resulterar i att respondenterna har olika förutsättningar i att hantera detta. Det uttrycks även olika förslag på förändringar i verksamheten för att kunna bemöta dessa situationer på bästa sätt. Ytterligare finns det en osäkerhet vems eller vilkas ansvar det är att hantera dessa situationer. Slutligen framhålls en god organisering samt en lärarutbildning som undervisar i detta ämne av respondenterna.

7 Diskussion

På grund av våra egna personliga erfarenheter om våld riktat mot lärare från våra VFU platser samt den nyhetsrapportering som förekommer har vi undersökt fritidshemspersonalens utsatthet för dessa situationer. Detta inkluderar deras upplevda utsatthet samt eventuella bakomliggande faktorer. Vi utgick från frågeställningarna om personal i fritidshemmen upplever sig utsatta och vilken typ av våld som är vanligast förekommande. Därefter ville vi ta reda på hur respondenterna upplever att verksamheten förebygger och stöttar personalen i dessa typer av händelser. Slutligen ville vi veta hur lärarutbildningen och skolans organisering påverkar personalens möjligheter att hantera våld och hotfulla situationer.

7.1 Återkoppling till studiens syfte och frågeställningar

I denna undersökning har vi tagit del av våra respondenters upplevda utsatthet för hot och våld. Det framkom även i vår undersökning olika bakomliggande faktorer som kan förbättra verksamheten i hanteringen utav dessa situationer. Genom våra respondenter svar har vi därför kunnat belysa deras olika erfarenheter om hot och våld i verksamheten.

7.1.1 Respondenternas utsatthet för hot och våld

Respondenterna uttrycker att de utsätts för våld och den vanligast förekommande typen av våld är verbalt våld. Inom samtliga typer av våld upplever en stor majoritet att de har blivit utsatta för hot och våld. Skillnaderna mellan typerna utav våld är dessutom inte stora utan minimala. Detta stödjer den bild som media förmedlar samt den tidigare forskningen som vi har tagit del av. Att respondenterna upplever sig utsatta för dessa situationer i vår undersökning är exempel på det direkta våld (Galtung, 1996). Det vill säga det som sker med avsikt samt genom direkt påtryckning från en part till en annan genom till exempel slag och elaka kommentarer.

För att jämföra med andra yrken som upplever våld har vi valt att jämföra med polisen som beskriver en eskalering av våldet (Polismyndigheten, 2019). I undersökningen undersökte de polisens utsatthet för hot och våld. Varannan polis upplevde att de har ställts inför konkreta exempel på hot eller våld. Det vanligaste för poliserna är att det börjar med verbala hot som sedan följs av våldsamma handlingar som till exempel spott och slag (Polismyndigheten, 2019). Fler än hälften av de tillfrågade poliserna, 63% svarar att våld och hot mot poliser har ökat de senaste två åren. De upplever även att våldet har blivit grövre och att det sker oftare. Av de tillfrågade lärarna i Lärarförbundets (2021) rapport svarade 37% att de ansåg att hot och våld är ett stort eller ett ganska stort problem i skolan de arbetade på. Även om det inte går att jämföra polisens och lärarnas utsatthet kan rapporterna och vår undersökning stödja bilden av att våld är ett vanligt förekommande problem för många anställda inom de båda yrkesgrupperna. Hur de olika yrkeskategorierna förbereds i hanteringen av dessa situationer skiljer sig dessutom åt. Personalen i fritidshemmet får inte någon större utbildning i hanteringen av dessa typer av situationer och det är även en uttryckt önskan från respondenterna i vår undersökning att utöka utbildningen. Enligt Göteborgs Universitet (2022) läser de som studerar grundlärarprogrammet med inriktning mot fritidshem två kurser i konflikthantering och specialpedagogik. Detta skulle då utifrån våra respondenters svar kunna utökas samt att fortbildning erbjuds under sin yrkesverksamma tid. Detta kan vara praktiskt hur man kan och får avvärja elever samt olika metoder för att motverka dessa situationer långsiktigt. Enligt Skollagen (SFS 2010:800) 3 kap. 6 § kan personal för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero ingripa fysiskt för att förhindra våld, ordningsstörningar eller

kränkningar. Trots att eleverna är mindre till storlek än personalen kan utbildning i hur man faktiskt gör i dessa situationer vara nyttigt. Inom polisens utbildning läser de bland annat om beteendevetenskap, brottsförebyggande arbete, polisen roll i samhället, bemötande och självskydd. Det är ämnen som saknas i lärarutbildningen men i likhet med lärarutbildningen får de utbildningen inom konflikthantering, mänskliga rättigheter, etik och värdegrund. Däröver får de sex månaders betald polisaspirantutbildning där dem får chans att fördjupa och tillämpa de kunskaper de fått med sig i utbildningen. Detta för att de ska tränas och bli trygga i sin roll som polis. Målet med aspirantutbildningen är att de ska kunna utföra ett rättssäkert och professionellt arbete (Polisen u. å.). Detta kan vi jämföra med den verksamhetsförlagda utbildningen på lärarutbildningen även om det inte är samma innehåll kan denna perioden användas till att arbeta med dessa situationer.

7.1.2 Förebyggandet inom verksamheten

Respondenterna har olika upplevelser om hur hot och våld förebyggs i verksamheten. Respondenterna uttryckte en osäkerhet kring vem det är som ansvarar för att våldsamma situationer ska förebyggas. Det framkom även att det skiljer sig mycket åt mellan respondenterna om dem upplever stöd från verksamheten eller inte.
På Sveriges lärares hemsida (u. å.) under arbetsmiljö, hot och våld lyfter dem olika steg hur du kan gå tillväga om du utsätts för hot eller våld. Arbetsgivaren är skyldig att förebygga situationer genom att kontinuerligt arbeta med säkerhetsfrågor och systematiska arbetsmiljöarbeten. Det nämns även att alla arbetsplatser bör ha en handlingsplan så att anställda känner trygghet i hur dem ska agera vid situationer där hot och våld förekommer. Om arbetsgivaren inte upprättar en sådan handlingsplan kan man som anställd vända sig till skolans skyddsombud. Risker ska förebyggas och det är arbetsgivaren som har ansvar för att en kartläggning görs över de risker som kan uppstå. Anställda ska även ha kännedom kring säkerhetsrutiner och alla händelser ska ses över, rapporteras och följas upp med en tillbudsrapport. Andra rutiner som berörs av hot och våld bör anmälas till Arbetsmiljöverket, Polisen och Försäkringskassan. Om det finns arbetsuppgifter som utgör en risk får man inte arbeta ensam och arbetsgivaren är skyldiga att se till att anställda har rätt kompetens för att minimera risker där hot och våld kan uppstå. Utöver rätt kompetens har även arbetsgivaren skyldighet att se till att de anställda har möjlighet att få stöd och handledning. Med tanke på vårt undersökningsresultat är det relevant att nämna att vara utsatt för våld samt en okunskap och bristande hantering kan resultera i att personalen blir sjukskrivna eller säger upp sig från läraryrket i likhet med Santor m.fl. (2021) studie. Resultatet av studien visade att lärare som upplevde mycket våld i samspel med en känsla av att skolledningen inte lyssnade på dem kände hopplöshet samt en väldigt stor stress som resulterade i att lärare blev utbrända.

7.1.3 Skolans organisering och lärarutbildningens påverkan

Respondenterna uttrycker att det är viktigt med en god organisering samt en gedigen utbildning. Dessa aspekter är dock något som behöver utvecklas enligt respondenterna. En tänkbar konsekvens av en ofördelaktig organisering och utbildning kan för lärare och skolan som helhet skapa ett högt antal sjukskrivningar på grund av stress och att läraryrket får en lägre status och att inte lika många människor vill ha jobbet som lärare. Vilket i sin tur leder till en lärarbrist där endast människor som är villiga att riskera utbrändhet samt hög stressbelastning söker sig till. För att läraryrket ska kunna vara ett hållbart yrke där personalen trivs krävs insatser för att höja statusen för yrket. Att alla typer av hot och våld måste tas på allvar av en handlingskraftig ledning där fritidshems personalen får den hjälp dem söker för att kunna bibehålla hälsan och en hållbar arbetsplats. Möjligheten att utföra sina jobb utan att riskera utbrändhet och andra stressrelaterade besvär på grund av hot och våldsamma

situationer. Om fritidspersonalen ständigt måste vara vaksamma på våld och hotfulla situationer försvinner även deras syfte vilket är att kunna erbjuda alla elever en meningsfull fritid samt stimulera elevernas utveckling (Lgr22, 2022).

7.2 Förslag till ytterligare forskning

Det har framkommit i samband med examensarbetet ett flertal intressanta aspekter att forska vidare om. Vårdnadshavarnas roll i våldsamma situationer har dykt upp vid ett flertal tillfällen vilket gör det intressant att kunna ta del av deras perspektiv i relation till lärarnas. En nackdel i vår undersökning är att vi endast från personalens synvinkel vilket bidrar till en ensidig bild av området. Det hade därför behövts ytterligare forskning som inkluderar fler perspektiv i en undersökning. För att kunna se likheter och skillnader.

Något som hade varit intressant att ha inkluderat i vår undersökning är våldets effekt på personalen i likhet med Santor m.fl. (2021) kom fram till i Kanada. Om till exempel utsattheten kan resultera i allvarliga konsekvenser som till exempel sjukskrivningar. Detta är något som vi valde bort i vår undersökning vilket hade kunnat bidra till en bredare bild inom problemområdet.

Oavsett forskningsområden där våldsamma situationer uppstår hade det varit intressant att forska om hur vi kan förbättra situationen för alla inblandade för att kunna erbjuda eleverna den bästa undervisningen som är möjligt och en trivsam miljö för all personal.

Referenslista

Arbetsmiljöverket. (1993, 1 mars). *Våld och hot i arbetsmiljön (AFS 1993:2), föreskrifter.* https://www.av.se/globalassets/filer/publikationer/foreskrifter/vald-och-hot-i-arbetsmiljon-foreskrifter-afs1993-2.pdf

Barmark, M., & Djurfeldt, G. (2020). *Statistisk verktygslåda - att förstå och förändra världen med siffror* (2 uppl.). Studentlitteratur.

Brottsförebyggande rådet. (2009). *"Grövre våld i skolan".* https://bra.se/download/18.cba82f7130f475a2f180003129/1371914721392/2009_6_grovre_vald_skolan.pdf

Galtung, J. (1996). *Peace by Peaceful Means – Peace and Conflict, Development and Civilization.* SAGE publications Ltd.

Göteborgs Universitet. (2022, 7 februari). *Utbildningsplan med inriktning mot arbete i fritidshem, 180 högskolepoäng.* https://www.gu.se/sites/default/files/2022-03/L1FHG-HT22-220207.pdf

Hacking, I. (1999). *The social construction of what?. Harvard University Press.*

Lärarförbundet. (2021). *"Håll käften kärring"- En rapport om lärares utsatthet för hot och våld i fritidshem, förskoleklass och grundskolan årskurs 1-6.* Lärarförbundet. https://res.cloudinary.com/lararforbundet/image/upload/v1634104689/9a23cccafaf756164efd0249af73adc4/Ha%CC%8All_ka%CC%88ften_ka%CC%88rring___rapport_om_la%CC%88rares_utsatthet_fo%CC%88r_hot_och_va%CC%8Ald.pdf

Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. (2022). Skolverket. https://www.skolverket.se/getFile?file=9718

McMahon, S., Pesist, E., Davis, J., McConell, E., Reaves, S., Reddy, L., Anderman, E., & Esepalge, D. (2020). *Addressing violence against teachers: A social-ecological analysis of teacher's perspectives. Psychology in the schools, 57*(7), *1040-1056. https:// doi.ord/10.1002/*pits.22382

Moon, B., Morash, M., & Mcluskey, J. (2019). *Student Violence Directed Against Teachers: Victimized Teachers' Reports to School Officials and Satisfaction With School Response. Journal of interpersonal, 36*(13-14), 7264-7283. https:// doi.org/10.1177/0886260519825883

Polisen. (u. å.) *Polisutbildningen.* Hämtad 2023-01-09 från https://polisen.se/jobb-och-utbildning/bli-polis/polisutbildningens/

Polisförbundet. (2019). *När de som ska skydda attackers - en rapport om hot och våld mot poliser.* Hämtad 2023-01-09 från https://www.polisforbundet.se/globalassets/publika-dokument/rapporter/nar-de-som-ska-skydda-attackeras-webb-191017.pdf

Rennstam, J., & Wästerfors, D. (2015). *Från stoff till studie om analysarbete i kvalitativ forskning* (1 uppl.). Studentlitteratur.

Santor, D., Bruckert, C., & McBride, K. (2021). *Prevalence and impact of harassment and violence against educators in Canada. Journal of School Violence, 20*(3), 261–273. https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1080/15388220.2021.1879097

SFS 2010:800. *Skollag.* https://www.riksdagen.se/sv/dokumentlagar/dokument/svenskforfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010- 800

Skolverket. (2020). *Kvalitet i fritidshem*. Hämtad 2023-01-16 från https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/kvalitet-i-fritidshem

Skolverket. (2011). *Fritidshemmet– en samtalsguide om uppdrag, kvalitet och utveckling*. 978-91-86529-66-6 https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a659537/1553963852084/pdf2623.pdf

Skolverket. (2019). *Rektorns ansvar.* Hämtad 2023-01-09 från https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/rektorns-ansvar

Skolverket. (2022). *Vem har ansvar för skolans olika delar?* Hämtad 2023-01-09 från https://www.skolverket.se/for-dig-som-.../elev-eller-foralder/skolans-organisation/vem-har-ansvar-for-skolans-olika-delar

Sveriges lärare. (u. å.). *Hot och våld i skolan.* https://www.sverigeslarare.se/rad-och-stod/arbetsmiljo/hot-och-vald/

SVT. (2022a, 12 oktober). *Elev hotade personal på skola i Bankeryd.* https://www.svt.se/nyheter/lokalt/jonkoping/elev-agerade-hotfullt-pa-skola-i-bankeryd

SVT. (2022b, 14 december). *Elev misshandlade Caroline: "Tänkte att snart slutar jag andas".* https://www.svt.se/nyheter/lokalt/stockholm/lararen-xx-attackerades-av-elev-jag-tankte-snart-slutar-jag-andas

Thomassen, M. (2007). *Vetenskap, kunskap och praxis* (1 uppl.). Gleerups.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning.* Vetenskapsrådet.

Wenneberg, S.B. (2001). *Socialkonstruktivism: positioner, problem och perspektiv*. Liber ekonomi.

Bilagor

Bilaga 1.

Lärares utsatthet i fritidshemmet. En studie om elevers våld mot lärare.

Syftet med enkätundersökningen är att få ta del av lärares erfarenheter om elevers våld mot lärare samt bakomliggande faktorer.
Du som deltar är anonym och all data kommer endast att användas i forskningssyfte.

Hotfulla situationer och våldsbegreppet

En hotfull situation kan till exempel vara när en elev beter sig aggressivt och är hotfull mot dig. Våld som begrepp är enligt vår definition antingen fysiskt eller verbalt. Exempel på fysiskt våld är slag, bitande, sparkande och eller spottande. Verbalt våld är till exempel hot om våld, skällsord och eller nedvärderande ord.
Vi är tre studenter från Göteborgs Universitet som läser grundlärarprogrammet med inriktning mot fritidshem. Tack för att du tar dig tiden att svara på vår enkät och bidrar till vårt examensarbete.
Hälsningar, Maria, Fanny och Peter
Vid frågor kontakta gärna oss via mail: Peterbill@hotmail.se

*Obligatorisk

Bakgrundsinformation

Kön*

- Kvinna
- Man
- Annat

Hur gammal är du? *

Kort svarstext

Vad har du för utbildning? *

◯ Utbildad lärare i fritidshem

◯ Obehörig (ingen pedagogisk utbildning)

◯ Annat

Hur lång yrkeserfarenhet har du i fritidshemsverksamheten? (Antal år) *

Kort svarstext

Arbetar du på en privat eller kommunal skola? *

- ◯ Privat skola
- ◯ Kommunal skola

Vilken läroplan arbetar du utifrån? *

- ◯ Lgr22
- ◯ Lgrsär22
- ◯ Lspec22
- ◯ Lsam22

Hur många pedagoger finns det på din avdelning? *

Kort svarstext

Hur stor elevgrupp har ni ? *

Kort svarstext

Vilken/vilka årskurser arbetar du med? *

Kort svarstext

Dina upplevelser

Hotfulla situationer och våldsbegreppet

En hotfull situation kan till exempel vara när en elev beter sig aggressivt och är hotfull mot dig. Våld som begrepp är enligt vår definition antingen fysiskt eller verbalt. Exempel på fysiskt våld är slag, bitande, sparkande och eller spottande. Verbalt våld är till exempel hot om våld, skällsord och eller nedvärderande ord.

Upplever du att du har blivit utsatt för hotfulla situationer av elever under din yrkesverksamma tid på fritidshemmet? *

◯ Ja

◯ Nej

Om det har hänt, hur ofta har du utsatts för hotfulla situationer det senaste året av elever?

	1	2	3	4	5	
Sällan förekommande	◯	◯	◯	◯	◯	Varje dag

Upplever du att du har blivit utsatt för verbalt våld av elever under din yrkesverksamma tid på fritidshemmet? *

◯ Ja

◯ Nej

Om det har hänt, hur ofta har du utsatts för verbalt våld det senaste året av elever?

	1	2	3	4	5	
Sällan förekommande	◯	◯	◯	◯	◯	Varje dag

Upplever du att du har blivit utsatt för fysiskt våld av elever under din yrkesverksamma tid på fritidshemmet? *

◯ ja

◯ nej

Om det har hänt, hur ofta har du utsatts för fysiskt våld det senaste året av elever?

	1	2	3	4	5	
Sällan förekommande	◯	◯	◯	◯	◯	Varje dag

Upplever du att du får stöd från verksamheten i hantering av våld och hotfulla situationer elever?

	1	2	3	4	5	
Nej	◯	◯	◯	◯	◯	Ja

Upplever du att du är trygg med att hantera våld och hotfulla situationer av elever? *

	1	2	3	4	5	
Nej	○	○	○	○	○	Ja

Dina tankar och reflektioner

För att göra studiens resultat så innehållsrikt som möjligt är det viktigt att ni även tar er tid att svara på dessa frågor. Att ni med egna ord beskriver era erfarenheter så att vi får en bättre förståelse för i vilka sammanhang och i vilka situationer våld uppstår. Tack på förhand!

Vilken kompetens behövs för att känna sig trygg i att hantera våld och hotfulla situationer elever?

Lång svarstext

Vems är ansvaret enligt dig att lärare inte blir utsatta för våld och hotfulla situationer av elever?

Lång svarstext

Varför tror du våld och hotfulla situationer mot lärare uppstår?

Lång svarstext

Vad kan förbättras i verksamheten för att undvika liknande situationer?

Lång svarstext